

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

ходом сучасних ринкових перетворень, питанням особливої ваги є проблема становлення широкої палітри економічної освіти та виховання учнівської молоді. Виходячи з таких міркувань, слід здійснювати переорієнтацію педагогічної системи на питання саморозвитку особистості; умілого керування цим процесом для успішного її самоствердження в умовах ринку.

1. Блонский П.П. *Основы педагогики*. – М.: Работник просвещения, 1925. – 209 с.

2. Бляхман Л.С. *Перестройка экономического мышления*. – М., 1990. – 270 с.

3. Вачевський М.В. *Економічне виховання як основа формування готовності молоді до самостійної трудової діяльності* // *Актуальні проблеми економіки*. – 2002. – №4. – С. 47–52.

4. Вачевський М.В., Мадзігон В.М. *Основы економіки. Навчальний посібник для учнів ліцеїв, коледжів, гімназій та загальноосвітніх шкіл 10–11–12 класів*. / М. Вачевський, В. Мадзігон. – К.: Педагогічна думка. – 2007. – 612 с.

5. Кулішов В.В. *Методичні засади формування економічної компетентності у процесі підготовки фахівців технологій. Монографія*. – К.: Каравела, 2011. – 567 с.

6. Лукаш С.В. *Педагогічне розуміння економічного мислення* // *Педагогіка і психологія*. – 1999. – №1. – С. 26–34.

7. Мадзігон В.В. *Дидактичні основи формування знань професійної компетентності з основ підприємництва та вибір підприємницької ідеї і реєстрації підприємства* // В. Мадзігон. / *Молодь і ринок*. – 2011. – №1(72). – С. 106–111.

8. Макаренко А.С. *Воспитание гражданина: Сборник*. – М.: Просвещение, 1988. – 301 с.

9. Малик Л. *Праця як основа всебічного розвитку особистості* // *Молодь і ринок*. – 2010. – №10. – С. 142–144.

10. Мельничук В.Г. *Економіка: Підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл.* – К.: Навчальна книга, 2004. – 368 с.

11. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. *Сучасні педагогічні технології. Навчальний посібник*. – К.: Видавничий центр “Просвіта”, 2000. – 368 с.

12. Сухомлинський В.О. *Вибрані твори. В 5-ти т. Т. 3*. – К.: Радянська школа, 1977. – 670 с.

13. Сухомлинский В.А. *Сердце отдаю детям*. – К.: Радянська школа, 1973. – 244 с.

14. Фіцула М.М. *Економічне виховання у сім'ї* // *Початкова школа*. – 1986. – №5. – С. 64–66.

15. Фіцула М.М. *Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти*. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2002. – 528 с.

Стаття надійшла до редакції 06.11.2011

УДК 371.315.7

Оксана Мойко, аспірант Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано роль інформаційно-технологічного забезпечення в навчально-виховному процесі в умовах інформатизації освіти, а також доведено, що сучасні інформаційні технології відкривають абсолютно нові можливості в організації процесу навчання.

Ключові слова: інформатизація освіти, інформаційні технології, педагогічні програмні засоби, дидактичні комплекси, методичні матеріали, інформаційні ресурси.

Лит. 6.

Постановка проблеми. Впровадження комп'ютерів сучасних засобів переробки передачі інформації в різні сфери діяльності послужило початком нового еволюційного процесу, названого інформатизацією. Інформатизація суспільства – організований соціально-економічний і науково-технічний процес створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, організацій, суспільних об'єднань на основі формування і використання інформаційних ресурсів [6].

Інформатизація суспільства є однією із закономірностей сучасного соціального прогресу.

Цей термін все наполегливіше витісняє той, що широко використовувався до недавнього часу “комп'ютеризація суспільства”. При зовнішній схожості цих понять вони мають істотну відмінність. При комп'ютеризації суспільства головна увага надається розвитку та впровадженню технічної бази комп'ютерів, що забезпечують оперативне отримання результатів переробки інформації і її накопичення. При інформатизації суспільства першочергова увага надається комплексу заходів, направлених на забезпечення повного використання достовірного, вичерпного і своєчасного знання у всіх видах людської діяльності.

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

Базисом глобального процесу інформатизації суспільства є інформатизація освіти, яка повинна випереджати інформатизацію інших напрямів суспільної діяльності, оскільки саме тут формуються соціальні, психологічні, загальнокультурні і професійні підвалини для інформатизації суспільства. Тому, система освіти повинна забезпечити здатність людини до самоосвіти, сформувати вміння самостійно орієнтуватися в накопиченому людством досвіді, забезпечити набуття вмінь використання інформаційно-комунікаційних технологій для розв'язання поставлених задач, усвідомлення можливостей їх використання. Розв'язувати ці актуальні проблеми педагогіки покликані нові особистісно-орієнтовані педагогічні та інформаційні технології. Саме інформаційно-комунікаційні технології дозволять найбільш ефективно реалізувати можливості, що закладені в нових педагогічних технологіях [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню використання інформаційних технологій в навчально-виховному процесі присвячено значну кількість публікацій. Зокрема, суттєвий внесок у такого роду дослідження зробили С. Ніколаєнко, А. Іванніков, М. Комар, Д. Швець, В. Вембер, В. Биков, Г. Кедровіч, П. Орлов, М. Жаладак та інші.

Мета статті. Показати важливу роль у використанні інформаційних технологій в навчально-виховному процесі в умовах інформатизації освіти, а також довести, що сучасні інформаційні технології відкривають абсолютно нові можливості в організації процесу навчання.

Виклад основного матеріалу. Аналіз розвитку передових у економічному відношенні країн показує, що однією з основних умов, яка визначає прогресивний розвиток економіки, науки і культури в державі є інформатизація системи вищої освіти. Знання і навички, якими сьогодні оволодівають майбутні фахівці, у подальшому визначатимуть шляхи розвитку суспільства. Саме у вищих навчальних закладах зосереджена найбільша кількість прогресивних та відкритих до науково-технічних інновацій людей, що суттєво полегшує впровадження інформаційних технологій у навчальний процес [2].

Очевидним є те, що інформаційні технології є важливим інструментом поліпшення якості освіти, оскільки дозволяють необмежено розширити доступ до інформації, урізноманітнюють технології тощо. Але й система освіти сама по собі є прискорювачем процесу інформатизації суспільства, інструментом формування інформаційної культури людини, підготовки професіоналів нової генерації.

На сьогодні рівень сформованості інформаційної культури фахівця визначається не лише його здатністю застосовувати інформацію в різних видах діяльності, а також світоглядним баченням навколишнього світу як відкритої інформаційної системи [5].

Застосування інформаційних технологій докорінно змінює роль і місце педагога та учня в системі “вчитель – інформаційна система – учень”. Інформаційні навчальні технології – це не просто проміжна ланка між вчителем і учнем, вони сприяють реалізації індивідуального підходу в навчанні.

У такій моделі вчитель перестає бути просто “ретранслятором” знань, а є співтворцем сучасних, позбавлених повчальності й проповідництва, технологій навчання. Більше того, вже з'явився новий напрямок діяльності педагога – розробка інформаційних технологій навчання і програмно-методичних навчальних комплексів [5].

Використання інформаційних технологій навчання у вищій школі сьогодні має бути зорієнтоване на досягнення стратегічної мети – підготовки у вищих навчальних закладах не стільки фахівця-виконавця, скільки творчо мислячої, раціонально діючої особистості, здатної до постійного самовдосконалення. Для цього й використовується в навчальному процесі ВНЗ новий вид його забезпечення – інформаційно-технологічний. Методологічним інструментом його здійснення постає відома в педагогіці вимога дидактичної єдності змістовної та процесуальної сторін навчання, яка може гарантувати, з одного боку, неможливість редукції змісту навчальної дисципліни до дидактичного процесу, а з іншого – здійснення самого процесу безвідносно до конкретного змісту.

Інформаційно-технологічне забезпечення навчального процесу потрібно вибудовувати як систему, що за своєю суттю становить єдність функціонально й структурно пов'язаних між собою інформаційних і технологічних елементів, уміле використання яких у педагогічній практиці дозволяє викладачу в умовах інформатизації навчання розв'язувати дидактичні завдання на технологічній основі, тобто з гарантованою якістю.

Інформаційний складник освіти, який забезпечує змістовну підготовку фахівця у ВНЗ, слід аналізувати в контексті розв'язання завдання максимально можливого надання всім учасникам освітнього процесу навчальної та іншого роду інформації, що сприяє гарантованому досягненню поставленої дидактичної мети. Нею може бути і дидактичний комплекс інформаційного забезпечення

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

навчальної дисципліни, який, будучи дидактичною системою, спрямовується на забезпечення активної інформаційної взаємодії між педагогом і учнем, які спільно намагаються використовувати придатні педагогічні програмні продукти, бази даних, а також сукупність інших дидактичних засобів і методичних матеріалів, які забезпечують і підтримують навчальний процес.

Для процесу використання дидактичних комплексів у вищій школі характерним є те, що вони, по-перше, проектуються і створюються як цілісні системи педагогічних програмних засобів інформаційного забезпечення педагогічного процесу; по-друге, всі компоненти комплексів взаємозв'язані між собою, маючи єдину інформаційну основу та програмно-апаратне середовище; по-третє, їхнє проектування передбачає можливість використання комплексів як у локальних і розподілених комп'ютерних мережах ВНЗ, так і в процесі дистанційного навчання.

Технологічний складник, який забезпечує процесуальну сторону підготовки фахівця у ВНЗ – це технологічне забезпечення, що реалізується на основі застосування в навчальному процесі сучасної інформаційної технології навчання.

Емпіричні дослідження засвідчують, що робота з комп'ютером підвищує мотивацію до вивчення того чи іншого предмета, позитивно впливає на статус цього предмета, дозволяє отримувати задоволення від створених власноруч за допомогою комп'ютера результатів учбової діяльності і т.д. [3]. Щоправда, як підтверджують знову-таки емпіричні дослідження, ефективність навчання від процесу інформатизації зростає лише за умови добре підготовлених уроків, зі спеціально призначеною для цього комп'ютерною програмою [3].

Справді, вести мову про інформаційну технологію навчання можна тільки в тому випадку, якщо вона відповідає основним вимогам технологічного підходу, розв'язує завдання, які раніше в навчальному процесі не були теоретично чи практично розв'язані.

Засобом обробки, зберігання, трансляції навчальної інформації постає цілісний комплекс сучасних педагогічних програмних продуктів, вибір або розробка яких зумовлені дидактичною метою і завданнями, які стоять перед освітою. Тобто під інформаційною технологією навчання слід розуміти дидактичний процес із використанням цілісного комплексу сучасних педагогічних програмних продуктів, який дозволяє на системній основі організувати оптимальну інформаційну взаємодію між викладачем і учнем з метою

гарантованого досягнення прогнозованого результату.

Серед особливостей проектування й розробки інформаційних технологій навчання в рамках інформаційно-технологічного забезпечення навчального процесу найбільш істотними, на мою думку, є такі.

По-перше, технологія навчання виконує об'єднуючу функцію, будучи немовби стрижнем, довкола якого формується необхідне інформаційне середовище.

По-друге, при проектуванні конкретних інформаційних технологій навчання педагогом спочатку відповідно до мети і змісту, завдань і методів навчання визначаються структура і зміст дидактичного комплексу, що є ключовим елементом інформаційної технології навчання.

Результатом проектування педагогом інформаційної технології навчання вважається технологічна карта, що є своєрідним паспортом проекту майбутнього навчального процесу, в якому цілісно і об'ємно представлені головні його параметри, які забезпечують успіх: діагностичне цілевизначення; логічна структура; дозування матеріалу і контрольних завдань; опис дидактичного процесу у вигляді конкретної послідовності дій педагога; система контролю, оцінки і корекції тощо. Тому інформаційну технологію навчання в рамках інформаційно-технологічного забезпечення доцільно розглядати не тільки як процес або результат його проектування (опис, модель), але і як специфічний засіб, своєрідний "інструмент" у руках педагога, що дозволяє йому організувати навчальний процес на технологічному рівні.

Результати експериментального навчання свідчать, що використання в навчальному процесі ВНЗ інформаційно-технологічного забезпечення дозволяє:

- впроваджувати інноваційні підходи в освіті;
- інтенсифікувати та індивідуалізувати навчальний процес;
- значно активізувати пізнавальну діяльність студентів, підвищити роль її стимулюючого складника;
- реалізувати в процесі самостійної роботи користувачів з елементами дидактичного комплексу результативну комунікацію та індивідуальний темп засвоєння навчального матеріалу, забезпечуючи при цьому високу мотивацію в отриманні знань, навичок і практичних умінь;
- здійснювати контроль за ходом засвоєння знань, успішністю формування навичок і умінь;
- вести статистику успішності та діагностувати рівень підготовки учнів, а також групи в цілому;

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

що забезпечує достатню поінформованість і можливість об'єктивної оцінки.

Досягти кардинального поліпшення організації навчально-виховного процесу у ВНЗ, підвищення його якості можна, лише забезпечивши повний і оперативний доступ до світових інформаційних ресурсів, який сприятиме входженню інформаційної компоненти освіти України у світовий освітньо-інформаційний простір. Розв'язання цього завдання можливе на шляху створення та впровадження автоматизованої інформаційної системи, побудованої на сучасних інформаційних технологіях. Основними її функціями є пошук необхідних інформаційних ресурсів і їх використання в навчальному процесі; інформаційна взаємодія з іншими навчальними закладами; забезпечення безпеки інформації. При цьому інформаційна система ВНЗ повинна бути відкритою для інших користувачів, надаючи інформацію про перебіг навчально-виховного процесу, наукові дослідження, кадрову роботу і матеріально-технічне забезпечення тощо.

Найпоширенішим у сучасній системі освіти стає комбінований підхід, який намагається поєднати традиційні методи навчання та сучасні мережні інформаційні технології, завдяки яким уможливується дистанційний процес навчання, що припускає обмін інформацією між викладачем і тим, хто навчається (чи групою), за допомогою відповідних комунікативних засобів. Зазвичай така технологія передбачає оцінку рівня засвоєння матеріалу за кінцевими результатами, а не самим процесом навчання. Знанням у цьому випадку вважається статична інформація, тоді як активний процес їх отримання залишається недоступним для викладача. Проте могутній інформаційно-технологічний інструмент, який доступний усім сторонам відкритого освітнього процесу, дозволяє створювати інтерактивне віртуальне освітнє середовище, що спонукає тих, хто навчається, до використання нових можливостей спілкування за допомогою комп'ютерних інформаційних телекомунікаційних технологій, завдяки яким усі суб'єкти освіти, незважаючи на віддаленість, беруть участь в навчальному процесі.

Безумовно, віртуальний освітній процес принципово відрізняється від традиційного перш за все тим, що він актуалізується тільки під час самої комунікативної взаємодії. Тому він унікальний для кожної взаємодії, не будучи заздалегідь визначеним для суб'єктів. У зв'язку з цим традиційні педагогічні, психологічні та методичні технології управління навчальним процесом уже не застосовуються. Зважаючи на те, що в кожному конкретному освітньому акті

віртуальне середовище неповторне й залежить від безлічі різноманітних причин (ситуацій), найбільш актуальним є ситуативний характер управління. Така модель дозволяє зберегти у навчальному процесі всі принципи, декларовані дистанційним навчанням, особливо найважливіший з них – принцип індивідуальної освітньої траєкторії суб'єкта навчання у відкритому освітньому просторі.

Сучасні інформаційні технології відкривають абсолютно нові можливості в організації процесу навчання. Це стосується також можливостей найповнішого використання в процесі навчання і традиційних підходів, і нових інформаційних і комунікаційних технологій, здатних забезпечити найширший і найпростіший доступ до освіти кожного, хто має в ній потребу.

Держава підтримує процес інформатизації освіти, застосування інформаційних технологій у системі освіти; сприяє забезпеченню навчальних закладів комп'ютерами, сучасними засобами навчання, створенню глобальних інформаційно-освітніх мереж; забезпечує розвиток всеохоплюючої системи моніторингу якості освіти всіх рівнів [4].

З метою підвищення рівня інформатизації в сфері освіти і науки в Україні, також прийнято низку законів та рішень органів державної влади. Міністерство освіти і науки розробило Концепцію і Програму інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів.

У "Положенні про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, що затверджений наказом Міністерства освіти України зазначається, що навчальний процес організується з урахуванням можливостей сучасних інформаційних технологій навчання та орієнтується на формування освіченої, гармонійно розвиненої особистості, здатної до постійного оновлення наукових знань, професійної мобільності та швидкої адаптації до змін і розвитку в соціально-культурній сфері, в галузях техніки, технологій, системах управління та організації праці в умовах ринкової економіки.

У багатьох університетах запроваджено власні навчально-інформаційні комп'ютерні мережі, створено сучасні комп'ютерні класи як у навчальних аудиторіях, так і в гуртожитках, запроваджуються дистанційні технології навчання, здійснюється повна комп'ютеризація бібліотек, використовуються системи комп'ютерного управління університетами.

Отже, впровадження інформаційних технологій у систему вищої школи дозволить підвищити якість підготовки та перепідготовки фахівців, ефективність всіх форм навчального процесу;

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

вдосконалити та оновити організаційну структуру системи вищої освіти, довести до рівня міжнародних стандартів та інтегрувати її у світову систему [2].

Висновки. Значним фактором виведення освіти на якісно новий рівень є не тільки оснащення навчальних закладів комп'ютерною технікою, а й розробка та впровадження якісних педагогічних програмних засобів з різних предметів. У зв'язку з цим гостро актуальними стають проблеми розробки нового змісту, методів і засобів навчання, відповідного дидактичного забезпечення та його науково-методичного і психолого-педагогічного обґрунтування. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у вивчення всіх без винятку предметів відкриває широкі перспективи поглиблення теоретичної бази знань, посилення прикладної спрямованості навчання, розкриття творчого потенціалу учнів і вчителів у відповідності до їх нахилів, запитів і здібностей.

Активна роль інформаційних технологій в освіті обумовлена тим, що порівняно з традиційними навчально-методичними засобами комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання забезпечують нові можливості, а також дозволяють реалізувати сучасні педагогічні технології навчання на більш високому рівні, стимулюють розвиток дидактики та методики.

Отже, використання інформаційних технологій

навчання у освіті сьогодні повинне бути орієнтовано на досягнення стратегічної мети – підготовки у ВНЗ не тільки фахівця-виконавця, але і творчо мислячої і діючої особи, здатної до постійного самовдосконалення і саморозвитку.

1. Вембер В.П. *Інформатизація освіти та проблеми впровадження педагогічних програмних засобів в навчальний процес // Інформаційні технології і засоби навчання.* – Випуск 3. – 2007 р.

2. Иванников А.В. *Перспективные информационные технологии в концепции информатизации высшего образования / А.В. Иванников, Ю.Л. Ижевцов, А.О. Кривошеев // Компьютерные технологии в высшем образовании. Вып. 1. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1994. – С. 23.*

3. Кедровіч Г. *Теорія і практика застосування комп'ютерних технологій у загальноосвітніх і професійних навчальних закладах Польщі: Автореф. дис. д-ра пед. наук: 13.00.04 / Г. Кедровіч; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2001. – 46 с.*

4. *Науково-освітній потенціал нації: погляд в XXI століття / [під ред. В.М. Литвина, В.П. Андрущенко]. – К.: Навчальна книга, 2004. – Т. 1. – 672 с.*

5. Николаєнко С.М. *Освіта в інноваційному поступі суспільства/ Освіта України. – №60 – 61 (754), – 2006 р.*

6. Ярошенко А.О. *Становлення освітньо-інформаційної політики України в період модернізації освіти: дисертація д-ра філос. наук: 09.00.10/ Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2010.*

Стаття надійшла до редакції 28.11.2011

УДК 378.047:174:658.8

Іван Василиків, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

У статті розглядаються аспекти професійної культури майбутнього вчителя маркетингу в інформаційно-освітньому середовищі вищого навчального закладу. Розкривається важливість впровадження інформаційних і телекомунікаційних технологій у сферу вищої освіти.

Ключові слова: вчитель маркетингу, інформаційна культура, інформаційні технології, компонент, експеримент.

Табл. 1. Літ. 10.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформатизація суспільства – складний соціотехнічний процес підготовки людини до життєдіяльності в інформаційному суспільстві та формування його інформаційної культури як інформаційної компоненти людської культури в цілому, об'єктивно характеризує рівень усіх здійснюваних у суспільстві інформаційних процесів та існуючих інформаційних відносин.

Проблеми інформатизації та формування інформаційної культури є і технічними та гуманітарними.

Поняття інформаційної культури (ІК) у цьому аспекті має різні тлумачення у науковій літературі. Так, В.М. Зайчиков зазначає, що поняття “інформаційна культура” пов'язане з двома фундаментальними поняттями – інформація та культура. У рамках інформологічного підходу до трактування поняття “інформаційна культура”